

НОВА ХАТА

22

Ч. 5. Р.

3

9

1

В

и

В

и

и

и

ХАТА НОВА

ДВОТИЖНЕВИК

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 39, I. п. — Телефон 85-83. —
Число konta Л. К. О. ч. 405.361. — Ціна числа 80 сот.

В КРАЮ: Річна передплата 16 зол., піврічна 8'50 зол., чвертьрічна 4'50 зол. — ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНА: Річна передплата 60 кч., піврічна 30 кч., чвертьрічна 15 кч. Поодиноким числом 2'50 кч. Передплату з ЧСР можна вислати заграничним поштовим переказом. — В АМЕРИЦІ Й КАНАДІ: Річна передплата 3 дол., піврічна 1'50 дол., поодиноким числом 15 центів. Замовлення й передплату приймає наше заступництво: Mrs. G. Gallan 1134 Atwood Rd. Philadelphia Pa USA. — РУМУНІЯ: Річна передплата 400 леїв, піврічна 210 леїв, чвертьрічна 120 леїв, поодиноким числом 25 леїв. Замовлення й передплату приймає: Dmytro Herodot, Bucarest IV. Delea Veche 45.

Передплата є платна згори; післяплатникам числиться передплату так, якби була плачена квартально. ■ Реклямації треба вносити за посередництвом місцевого поштового уряду, коли число не наспіло до 10. і 25. кожного місяця. Реклямацій надісланих у пізнішому речинці Адміністрація не бере під розвагу. ■ Зворот числа поштою ще не є виповідженням передплати. Про відмову передплати треба повідомити Адміністрацію писемно. ■ Зміна адреси коштує 50 сот. При зміні адреси треба подати рівночасно також і давню адресу.

Листування

- Марія Омельченко, Прага: Часопис вислаємо.
Софія Кулжівна, Кутн: Переклад одержали. Щиро дякуємо. Відповідь подамо в листі.
Др. Іван Огієнко, Варшава: Листа одержали. За прислані прикмірники щиро дякуємо.
Др. Анна Ортинська, Прага: Довго не маємо вістки від вас. Чому така мовчанка?
Катря Пашаківна, Болшоновці: Передплата заплачена до кінця вересня 1935.
Н. Шевчик, Люблин: Заплачено до кінця липня 1935.
Жін. Секція Союзу Гетьманців Державників, Вінніпег: Передплату одержали, аквіровано до кінця жовтня 1936. Часопис вислаємо від 1. листопада.

Нові книжки

- Василь Ткачук: СИНІ ЧІЧКИ, нариси. «Українська Бібліотека», ч. 33, Львів, 1935. Ст. 128.
Антін Компанієць: БУРЯ ЗАГРОЖУЄ, оповідання, Львів, 1935, «Просвіта», ст. 64.
Іван Філіппчук: БУДІВНИЧИЙ ДЕРЖАВИ. Історична повість із XII. віку. Самбір 1935, Філія «Просвіти» в Самборі. Ст. 164.

3 царини фільму

Любощі. (На основі драми А. Шніцлера).
В останніх часах кінової режисери часто беруть за основу до фільмів театральні штуки. Маємо нагоду побачити на їх срібнім екрані, починаючи від меляодійних опереток Легара та Кальмана аж до Шекспірового «Сну літньої ночі». Може кіновим режисерам хочеться перекопати видців, що кіно зуміє зробити те саме що й театр. Оскільки вдається їм нас про те перекопати, це вже інша справа, покищо йде нам про те, чи вдалося їм добре вивести поодинокі театральні штуки, в конкретному випадку «Любощі». Цю спробу треба визнати на загальну удачу.
Знаменита обсада — Магда Шнайдер та Люїза Ульріх. Цю останню бачили ми в Недокінченій Симфонії. Відтворювала там відмінний тип як у Любощах, але як тут так і там була без закиду. Це вже характеризує її як талановиту зірку. Ціла драма добре режисерована. Життя австрійських офіцерів, що пливе безжурно

поміж військовими маневрами та любовними пригодами, аж поки місце «любощів» не займе справжня любов. На тлі цього веселого життя молодих офіцерів драматичне закінчення фільму виступає ще яркіше, ще більш трагічною видається нам доля малої Каті.

Епізод. З Павлею Веселі у головній ролі.
Усі памятаємо знаменитий фільм «Маскарада». Режисерував його театральний австрійський режисер Райшер. Тепер маємо нагоду побачити другий фільм його режисерії «Епізод».
Р. 1922 у Відні. Це був час, коли шалів танок, коли хто міг, робив великі масткові інтереси, час девальюації та банкруцтва. Це тло введено вірно та субтільно, без ніяких перетягнень (напр. тодішня мода коротких суконь так дискретно зазначена, що хоч заважимо коротенькі суконки, та це нас не вражає). На цьому тлі пересувається історія молодого студентки школи мистецтва, її боротьба та шукання за заробітком. Фільм, мимомовно драматичного напруження, андержанний у сабідній, віденській атмосфері. Стоїть немов на пограниччі між драмою а комедією. Знаменита режисерія! Нема нічого зайвого чи недотягнутого. Викінчений у всіх подробицях.

Обсада аж до найдрібніших роль знаменита!
Студентку, негарну, трохи різку, безпосередньо та імпульсивно відіграє Павля Веселі, — з досадним реалізмом. Вона наче вродилася до тієї ролі. Її партнери Діль — в ролі Кінца, Фріде Чепе — яко Міці, добре підшукані.

Княжна Чардаша. З Мартою Егер у головній ролі.
Театральна оперетка на срібному екрані не втратила нічого зі своєї меляодійності, а придбала ще нові, тільки у кінці можливі, веселі фрагменти (прим. катастрофа у вїдні). Головному ролі обняла тут знана співачка кінової Марта Егер. Її спів це найбільша атракція у фільмі. Цілість робить наваправду мило вражіння особливо на тих, хто любить веселі «розспівані» та безжурні фільми. Може тому, що таких є досить, фільм цей тішиться у Львові великим успіхом.

У. С.

Чи Ви зложили вже свою жертву на українських інвалідів? Зложіть її негайно! Вашої помочі чекає 2.000 інвалідів У. Г. А.
Сповідіть громадянський обов'язок супроти українських інвалідів! Дайте поміч нашим інвалідам! Вступіть в члени УКТОДІ, Львів, Потоцького 48! Річна вkladка 6 зл., або місячно по 50 гр.
Хочете організовано нести поміч українським інвалідам? Впишіться в члени Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові, вул. Потоцького 48! Членська вkladка 6 зл. річно, або 50 гр. місячно. Для робітників, селян і студіюючої молоді чл. вkladка знижена на половину.

Н О В А Х А Т А

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ПЛЕКАННЯ ДОМАШНЬОЇ КУЛЬТУРИ

РІК XI.

15. ЛИСТОПАДА 1935.

Ч. 22.

ЗМІСТ: *Евген Маланюк*: Перегриміло. *Олесь Крушельницький*: Спомини. *Л. Б. Знобу*: Народня воша. Шкільний Конгрес 1914 — Педагогічний Конгрес 1935. *В. Січинський*: Церковна різьба. *К. Гринкевич*: На могилу Марії з Бурачинських Волянської. Ще в справі конкурсу. Із наших гутірок. *Др. Софія Парфанович*: Кому можна родити? Кімнатні квіти. Із проблем „доброго тону“. З нашого досвіду. Плетені подарунки. Ручні роботи. *У. С.* Наша Батьківщина у світліні. Приписи. *Ірина Вілде*: Метелики на шпильках. ІЛЮСТРАЦІЇ: *В. Пронь*: Дівчинка з ріщем. Лемківська група. Ірина Шухевич і Христя Терлецька. Буковинська група. Св. двері з Лаврова. В абіссинській дівочій школі.

Із виставки «Наша Батьківщина у Світліні».

В. Пронь:

Дівчинка з ріщем.

*Пereгриміло. Одгуло.
Всю ніч стріляло блискавками.
І вже не знаю: чи було,
Чи ніч мене дурила снами.*

*Пereгриміло. Одійшло.
І знову сонце, знову ранок,
І де грозою пропекло, —
Лишилась тільки чорна рана.*

*Затягнеться і заживе,
Живе життя ізнов покличе, —
Побідний день вгорі пливе,
Туман тікає услід за нічною.*

*І тільки сльози — злива зла.
... І тільки квітничок зіпсован...
Пereгриміла, одгула
Ніч горобинна, ніч грозова.*

Із циклу „Горобинна ніч“

Олеся Кривіцька.

С П О М И Н

Дивно робиться, що малі непомітні, здавалось би, випадки можуть зберегтися в пам'яті десятки років. З бігом часу набирають вони нового значіння в наших очах, виростають у щось яскраве. Все наново вертаємося до них думками. А ще дивніше те, що всі фізичні обличчя з давніх літ стираються в пам'яті; аж на одно-два, що чомусь памятаємо виразно. Зовсім без причини, а лише внаслідок незвичайних обставин, у яких відбулася стріча. І з бігом літ, під враженням сучасного, виростають у якийсь важний символ.

Липень 1920 р. Кам'янець Подільський живе три-вожним життям. Хтось із членів Директорії виїхав за кордон, гуде по вулицях і каварнях міста... Якесь місія поїхала (куди не знають), чиясь місія приїхала, Уряд має виїхати... Щодня нові і здебільшого фантастичні відомості. Державний Театр теж гуде, але не перелякано, а конспіративно: частина артистів рішила перебратися через фронт (здається коло Проскурова) і вернутися до Києва.

Як і коли почалася евакуація, не памятаю. Памятаю тільки, як довга валка возів переїжджала великий Турецький міст, а я хрестилася, сподіючись що хвилі смерті (говорили, що міст підмінований більшовиками). Потім валка наша спинилася на горбі і ми, під захід сонця, ще раз глянула взад. Горіли копули кам'янецьких церков і самотньо стирчав на тлі червоного неба мінарет.

Ніч минула у великій тривозі; здавалось, що за кожним деревом, за кожним кущем причайся хтось, що чигає саме на нашу фіру. Вночі ми переїхали на галицький бік, а як сходило сонце, вже були в Мельниці. Знову зупинились. З великого горба видно було рідні наші степи, такі близькі, а такі тепер далекі!

Ранок був дуже зимний. На сірому обрії показався великий стовп диму, а потім почули ми глухий, далекий гук. Знали, говорили, що це наша остання військова частина зірвала міст. Немає вороття! Хотілося плакати, зовсім по дитячому. Давніше була малесенька надія, що може всеж таки вдержуть Кам'янець, може відібють... А тут усе пропало!

Прийшли рефлексії. „Там лишилися мої товариші, серед своїх, пробиваються до Києва, будуть працювати! А я повисла десь поміж небом та землею... Не знаю куди мене доля чи недоля заведе...“ Я плакала під напором

цих думок. Здавалась такою безпомічною й чужою тут, як пташеня, що випало з рідного гнізда.

Аж тут побачили ми частину війська в австрійських одностроях. Валка наша зупинилася; треба в них розвідатись дещо і їх поінформувати! Підходять до нас старшини. Всі молоді такі, майже діти. Втоплені й припорошені. Я схаменулася і втерла сльози. Соромно стало перед цими юнаками. Вони теж знають про відворот армії, про наші втрати, майнуло думкою. Але обличчя як з криці, ані сліду пригноблення або зневіри.

Знайшлися знайомі (артистів багато людей знає). Хтось частував консервами і військовим чорним хлібом. Так виразно пригадує собі цей мент! Сиджу на фірі, дрижу від холоду й пережитих вражень і ковтаю силоміць кусники чорного шорсткого хліба. А переді мною сині австрійські мундури. Хлопці жартують і підбадьорують нас на дальшу дорогу, неначе не вони йдуть на небезпеку, а ми...

Враз один із них приніс австрійську військову шинель і ззаду накинув мені на плечі. Видно, дуже вже виразно я дрижала... Я подивилася здивовано на нього, а він усміхнувся збентежено і сказав одно тільки слово: „Холодно“!

Цього погляду, цього слова, сказаного так мимоходом, я не можу забути. В той момент я відчула, здається на все життя, що я „серед своїх“.

Я взяла шинель і вгорнулася в неї. Ми поїхали далі. Незнайомий галичанин знову відійшов до своїх, не прочуваючи чим тоді був для мене його жест. Я глянула вслід та післала привіт незнайомому братові, що так щиро привітав мене в новій Батьківщині.

Берегла я свято той дорогий дарунок. Та на жаль у Тарнові мусіла розпрощатися з ним і віддати в належні руки. Занесла одному зі стрільців, що саме виходив із шпиталю. Я тоді опікувалася ними з доручення Союзу Українок в Тарнові.

Багато часу проминуло, багато облич затерлося в пам'яті. Але я все наново згадую цього юнака, що хоч сам втопленний, знайшов силу мене піддержати в зневірі. Хто знає де він тепер? Чи буйну його голову приляг темний хрест, чи може живе десь, припорошений уже сивиною?

З Н О В У Н А Р О Д Н Я Н О Ш А...

Пригадаймо собі торічний вечір народньої нощі:

Із старих скринь витягнули бабусині очіпки й свитки. Із сільських закутків вийшли «мальованки» та «спенцери» під світло електричних ламп.

Показалося, що це дуже цікаве. Забулася нехить до трафаретного «народнього строю», коли побачили стільки його прецікавих відмін. Забулася думка, що мовляв «мені не до лица» або «це вже старо-

пришле нам тітка, що живе в якомусь Богом забутому закутку! Бо це вже навчив нас торічний вечір: чим менше відома околиця, чим далше вона від міста чи залізниці, тим цікавіший буде її стрій. Згадати хочби придністрянське Поділля. Торік воно було мало заступлене, але один прекрасний зразок здобув собі нагороду (п. Ірина Печанська). Несподіванкою для всіх була Бойківщина, що затьмила всі другі своїми оригінальними квічастими мотивами (пп. О. Щуратова, інж. О. Чижович, М. Коржинська, М. Рибчак, Е. Вербицька). Цікаве своєю строгою суворістю було жіноче вбрання зі Старих Кут (пп. К. Гардецька і Л. Галушинська). Або Лемківщина зі своїми білими завоями (пп. О. Гижова, О. Павенцька)?

Отож шукаймо!

Бож не хочемо цього року вдягнути той самий одяг що й торік!

Хто був мальовничою бойкинею, напевне перекинеться в поважну подолянку. А яскрава «гуцулочка» схоче цього року засмакувати в спокійному ефекті полтавського вбрання.

Тож готуймося! Вечір уже близько.

У великій салі театру Ріжності побачимо кілька образків: весілля, обжинки, Щедрий ве-

Ірина Шухевич (Городенщина) у розмові з Христю Терлецькою (Борщівщина).

чір, коляду. А потім — ревію народніх стрій, у якій просимо взяти участь всіх, кому краса народнього вбрання близька й зрозуміла.

Л. Б.

Лемківська група в поході через салью.

модне». Навпаки, неодноразово обличчя, що непомітно губиться в модній балевій сукні, вирізнялося в своєму бойківському чи яворівському очіпку, як стилеве чи пак «расове».

Отже — готуймося знову!

У грудні вечір народньої нощі! Пригадаймо собі, де були ми цього літа на вакаціях. Може вдасться позичити стрій від вашої «газдині»? Або може постарає нам у своєму салі наша «дівчина»? Або врешті

Буковинська група перед походом через салью. — Зліва на право: пп. Марія Чижович, Меля Нижанківська, Ніна Терлецька, Анна Палій, Стефанія Филипович

ПРО ШКІЛЬНІ КОНГРЕСИ

Плянований шкільний конгрес у році 1914 — а Педагогічний Зїзд «Р. Ш.» в листопадових днях 1935 р.

Пригадується рік 1914, саме перед розгаром світової війни. Не сподівався її ніхто, тому й народне наше життя йшло тоді повним руслом і задумуваний Руським Педагогічним Товариством шкільний конгрес мав обняти не лише усі наші українські території, але й змістом ціле наше шкільництво в минушині і проблеми з усіх ділянок сучасного виховання й навчання, від передшкілля починаючи, а на університеті — нашім, українським університеті кінчаючи. Зїзд мав відкрити проф. Михайло Грушевський рефератом «Історія нашого шкільництва від його засновків до утрати самостійної державности України». В конгресі мали взяти участь представники закордонної України, Буковини, Закарпаття, Америки, якщо не особисто, так принайменше, надсилаючи реферати про своє шкільництво, його домагання й потреби. З конгресом мала бути злучена виставка шкільних українських підручників від найдавніших часів, педагогічних видавництв, діточої лектури, праць учнів і самого учительства в ділянці навчання.

Щоби з'ясувати точніше характер плянованого конгресу, подаємо ось тут низку рефератів, які різні члени конгресового комітету видагали на засіданнях. Не всі вони були відтак прийняті, але число їх і теми вказують, як широко розуміли тоді завдання Педагогічного товариства, що найбільш болюче відчували тоді в нашому шкільництві, які домагання ставлено до найвищої нашої шкільної магістратури. Очевидно, всі ті реферати — крім загально ретроспективного змісту — мали бути обговорювані на поодиноких секціях.

Ось вони: Історія шкільництва в Галичині від року 1772. — Наші змагання на полі приватного шкільництва. — Школи на Великій Україні — на Буковині — на Угорщині. — Наші кривди на полі народнього шкільництва і як їх усунути. — Положення народнього учительства в Галичині. — Підготовка до звання учительського (учительські семінарії й яких реформ вони вимагають). — Дальше педагогічне формування учительства. — Денаціоналізація нашої молоді в галицьких школах і як з лихом боротися. — Наші шкільні підручники. — Видавництва для дітей і молоді. — Педагогічний елемент у творах наших письменників. — Праця нашого учительства на полі літературнім і суспільнім. — Виховання передшкільне в захоронках. — Гігієна шкільного віку. — Фізичне виховання молоді. — Утраквізм у школах, колодою навчання. — Значіння й завдання рідної школи. — Як вести науку рідної мови. — Історія рідного краю як виховний чинник у школі. — Географія рідного краю й прогульки з дітьми як засіб патріотичного виховання. — Святкування національних торжеств. — Напрямі національного виховання в школі. — Суспільний елемент у вихованні дитини. — Штука в житті дитини. — Узгляднювання народніх мотивів при навчанні в школі (поезія, спів, рисунки, ручні роботи). — Психіка української дитини. — Карність у вихованні як суспільний чинник. — Фахові школи. — Виховання дівчат. — Практичне господарське припосіблення дівчат. — Участь жіноцтва в педагогічних студіях. — Співпраця дому зі школою. — Вакаційні оселі для дітей. — Борба за український університет. — Наше студентство й його відношення до старих. — Виховання в бурсах і інститутах. — Борба з алкоголізмом через школу. — Як викоринювати у нас аналіфбетизм. — Людові університети. — Виховання дітей калік, недорозвинених і занедбаних. — Новітні методи виховання й навчання й їх примінення у нас.

Як бачимо, амплітуда проєктованих тем була широка й обіймала справи, що досі ще необговорені як слід, або й зовсім неторкані.

Плянований конгрес не відбувся. Світова війна перервала на кілька літ діяльність Педагогічного Т-ва і щойно по 20 роках виринула знова потреба скликання ширших кругів педагогів і громадянства для висвітлення деяких педагогічних і чисто рідношкільних справ.

Та хоч «Рідна Школа» за останні десятиліття розвинула свою діяльність і сіткою шкіл і дитячих садків акриває цілий край, хоч протягом того часу назріло в нашому шкільному житті багато пакутих питань і треба шукати доріг до їх розв'язки — цьогорічний Педагогічний Зїзд відбувся в доволі скромних рамках.

При відкритті Зїзду голова Т-ва проф. Галуциньський зазначив, що Зїзд має мати характер соборно-український. Та лише промови Др. Могилянського і посла Хруцького в дискусії пригадували учасникам, що поза сокальським кордоном є Волинь, Полісся, Холмщина, є українська там селянська молодь, наскрізь націоналістична, яка рветься за книжкою ярко патріотичною.

Зі всіх рефератів, читаних на пленарному засіданні, найцікавішими і найбільш підходящими до хвилини були мабуть реферат проф. Яр. Кузьмовича й інспектора посла Вол. Кузьмовича. Перший «Напрямі національного виховання» з'ясував ціль виховання, складники національного виховання і вказував, що кожний нарід, отже й наш український має право на національне виховання, свою школу й свого вчителя. Над цим рефератом не було майже дискусії, бо тези, видвижені прелегентом, були для всіх надто ясні й зрозумілі.

Гейби антитезою чи радше доповненням цього реферату був реферат інспектора Вол. Кузьмовича, на тему «Проблеми української шкільної політики», в якому бесідник відважно рубом поставив kwestію: чи українську національну ідею в її незалежній формі можна вложити в концепцію державної польської політики. Ясної відповіді на це питання прелегент не дав і ніхто з бесідників не брався розв'язувати цієї «квадратури кола». В своєму рефераті доторкнувся інспектор Кузьмович ще багато інших справ: коєдукації, діточої лектури, політиканства молоді та других питань, але тільки доторкнувся, хоч вони — на нашу думку — були настільки важні, що варта було основніше обговорити їх в окремих рефератах.

Рівно цікавим по темі був виклад проф. Яреми «Українська психіка в її історично-культурних виявах і наша програма виховання». Прелегент перевів аналіз українських інтroversійних типів XVI і XIX ст. в особах Вишенського, Сковороди, Гоголя — та на жаль, не подав нам ніяких екстраверсійних представників давньої й останньої доби, а таких чейже з нашої визвольної боротьби найшлося б і на їх узорах краще можна було б говорити про плекання таких типів у теперішній школі.

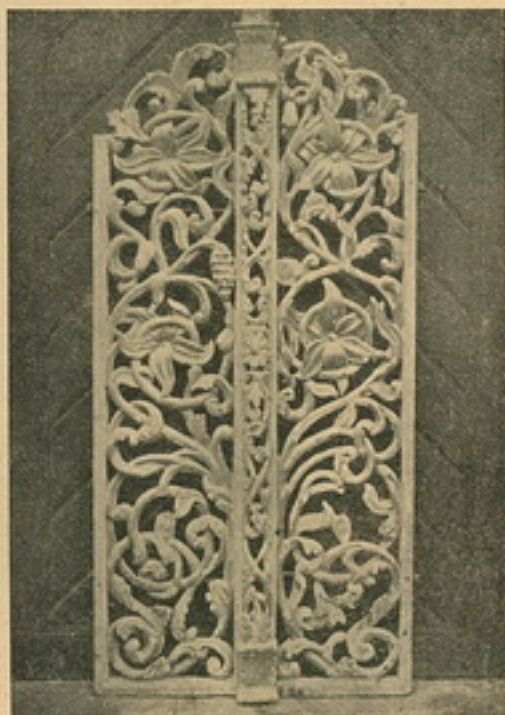
Один із дуже важких для учительства рефератів, а саме: «Українознавство у вихованні молоді» вставлено в програму Зїзду вже в останніх днях, так і не дивниця, що автор Др. Василь Пачовський не міг його як слід опрацювати. Реферат не дав слухачам нічого нового, а тільки повторив устократ вже видвигані справи: потребу нових українських підручників для всіх шкіл з літератури, географії й історії, потребу видавництва для дітей і молоді — но, а колишні слухачі освітніх курсів Р. Ш. почули вдруге коліркову характеристику сучасного українця, що на неї складається: «червона бунтівничість, сіра безвільність, чорне інтриганство, жовта ненависть, синя злоба, блакитне самопанство, фіолетне рабство».

Володимир Січинський.

ЦЕРКОВНА РІЗЬБА

З інших різьб на дереві, що зв'язані з релігійним культом, приходять на увагу розкішні церковні іконостаси, кивоти, обрамлення вітарних та інших образів, свічники, плоскорізьблені ікони, нарешті статуарна різьба з дерева, досить поширена на Україні в XVII—XVIII ст. Найстарші збережені іконостаси XV ст. скромних розмірів, візантійського стилю, з плоскорізьбленими або лише мальованими орнаментальними мотивами, переважно геометричного характеру. В добу ренесансу з'являється вже багатший орнамент, зачепленим з античної архітектури з такими мотивами як колони і капітелі «волові очка», плетінка та ін. але з деякими додатками чисто-народної рослинної орнаментики (іконостас церкви в Рогатині 1649 р.). Найбільше своєрідного стилю досягли іконостаси від сер. XVII ст., в добу бароко, коли пишний, складний і пластично розвинений бароковий орнамент давав широке поле для власної творчості українським різьбарам. Від тепер іконостас займає цілу стіну, що відділює середину церкви від вітаря, кількість поверхів помножується, а різьба вкриває усі місця, вільні від образів. Крім рельєфу — с. т. різьби, що виконують на площі дошки, дуже поширюється різьба ажурова (прозора), якою вкривають колони, обрамлення і особливо «святі двері», де зосереджується ціла вмільність майстра-різьбара. Буйний, складний бароковий орнамент з т. зв. волутами, закрутасами і кривульками, в руках українських мистців дістає особного стилю, тому що до нього додають різні мотиви чисто-української рослинної орнаментики, як соняшники, мальви, овочі, передовсім виноградну лозу, з силою оригінальних відмін високого мистецького рівня. Різьби іконостасів так само як і вільна різьба з дерева у нас була завжди поліхромована (забарвлена гармонійно підібраними колірими, як наприклад охра: червоні барви з позолотою, жовто-блакитні тони, зелені відтінки зі сріблом, або землісті і червоні барви на чорному тлі, зелені і жовті тони на темно-синьому тлі). Прекрасними зразками барокових іконостасів можуть служити Богородчанський — у Національному Музею

у Львові, Київської Лаври, церкви св. Миколи у Києві різьбара Софона Балики, Михайлівського монастиря у Києві та численні інші по наших мурованих та дерев'яних церквах та музейних збірках Києва, Харкова, Кам'янця, Львова. Від сер. XVIII ст., під впливом стилю рококо, різьба приймає легкі, делікатні форми, мереживо

Св. двері у церкві в Лаврі.

прозорих іконостасів доходить до найтоншого павутиння, але при тім губиться своєрідний народний стиль та підпадає власна творчість українських мистців. Що в більшій мірі затрачується національний характер в пізнішу добу ампіру, від початків XIX ст., коли народня творчість і виробництво з дерева зберігається лише по селах.

Реферат був відчитаний на Секції, хоч зміст його надавався на пленум (очевидно без виступової характеристики) до дискусії, от хочби справа підручників, видавництва для молоді, справа плянових відчитів з історії й літератури по бурсах і т. ін.

На окремих секціях виголошені теж були інші реферати, спеціального змісту, як про гігієну в школі, про фізичне виховання дітей, про ужиткове мистецтво, про організацію музичного виховання, про спроби характеристики української дитини, про потребу хліборобського й господарського шкільництва.

З ухвал, які прийнято під кінець З'їзду, найзамітніші: Знесення утратизму в школах — відновлення «Пласту» на давніх організаційних засадах — створення при Рідній Школі порозумівачого органу з усіх заінтересованих у вихованні установ і товариств.

Загальне враження зі З'їзду? — не надто підйомне. Голова Р. Ш. сказав у своїй промові, що «під нинішню пору цей З'їзд одинокий суверенний орган у справах нашого виховання» — але що конкретного дав цей «суверенний орган» тим численним учасникам, що переповняли сали на пленум засідань і в окремих секціях і шукали скрізь-усюди чогось дійсного — життєвого, що від-

повіло би на нерозв'язані ними самими проблеми зі щоденної педагогіки й виховання, зі щоденних рідношкільних конфліктів? Чогось практичного шукали усі, а почувши — як слушно замітив в «Ділі» посол Хруцький — теоретично-академічні міркування. Учасники хотіли самі теж виговоритися, дискутувати, вимінювати думки, але обмежені на кілька мінут промови, та програма переважана довгими рефератами — втомилася так, що майже несвідомо ухвалювали дуже важні резолюції.

Писала «Нова Зоря», що на сали в час З'їзду була одна третина жіноцтва — на секціях було їх більше — а однак ні один реферат не призначено жінці, ні в одному рефераті не порушено справи коєдукації так важної для нас навіть і з точки національної — справи виховання дівчат — фахових шкіл жіночих — дошкільного виховання і злученої з тим підготовки в захоронкарських семінаріях — участі й співпраці дому зі школою. Якраз ця остання тема може вияснила би, чому Рідна Школа не знаходить між нашим громадянством належного розуміння, чому по 40 злих роках існування й розвитку і поширення діяльності сьогодні, під гомін Педагогічного З'їзду наша шкільна найвища магістратура бореться з такими фінансовими труднощами.

НА МОГИЛУ МАРІЇ З БУРАЧИНСЬКИХ ВОЛЯНСЬКОЇ

(1864—1935)

Тямлю літо, правдиве літо зперед двох десятиків літ, де ще великі гори гір дихали чорнобором. Черемош знав ще тоді безжурні вигукання легінів у клекоці дараб, ніччю возив на собі всі зорі, а днем здригувалася на ньому світлиста водяна шкура. На узгіррі проти Черемоша, парохіяльне житло, священнича садиба. Іду стежкою під гору й думаю, що наближаюся до дивної хати, такої нема по селах ніде.

Здавна я знаю, що у цій райській закутні, на тлі старого розлогого саду, й сільського цвинтаря з його мало що не веселим, поганським спокоєм, — живе небуденне подружжя, о. Олексій і Марія Волянські. Їх дім, — це українські Атеї в високих горах. Немає нікого видного, голосного, звісного на сторінках нашого обабічного письменства, щоб не заторкнув у проїзді Криворівні. І з кожним місцем цієї барвистої сторони зв'язані спомини людей, що перейшли в історію.

Хібаб це було мислиме, щоби вони всі, і Доманицький, і Гнатюк, і Франко, Грушевський, Леся Українка, Коцюбинський, Крушельницький і стільки, стільки других, гостили тут, чули себе, — у себе, обмінювалися плідними думками, творили в палких мріях краще майбутнє, коли-б не ця поважна, глибоко мудра й ввічлива жінка, й її небуденний чоловік о. Олексій? Як в обітовану землю йшли до них люди, здебільша особисто незнані, духові провідники свого часу, де далі, поселялися на літо, побудувалися навіть, бо це було насправду цінністю підтримували інтелектуальну зв'язь з цією прегарною сімєю. Так через них обоїх, через Марію Волянську, як сонцем перепосієні оці спомини спокійних годин, вітхненно оживлених вечорів, зустрічей і незабутніх розмов.

Вона була з цих людей, що їх ніяк не забувається, — в її чертах злилися добро і краса, молодечий огонь голубих очей еднався з усміхом повним зворушливої — після життєвих ударів, — погоди.

На все находила час Марія Волянська, ця неголосна, правдива, чудово вихована жінка. Коли обов'язки її, — першорядної господині, зв'язували її у такі часи відвідин, вона навіть серед коротких хвилин своєї появи, у думці киненій привагдно в розмову, уміла все дати щось із себе, душевного, цінного, гідного дому, який вела.

Насправду, вона пам'ятала так тонко і людяно, чим її серце та невгомні руки можуть пособити мандрівним оцим інтелектуалістам, людям зпід знаку блакитної квітки, мистцям, новелістам, поетам! Тямлю, як ввічливо, серед глоти своїх буденних трудів, веліла мене повідомити, коли її наймичку-красуню прийшла чесати храмового свята ради, сільська спеціалістка, і я мала змогу вперше в житті бачити оцей терпеливий, довготривалий обряд чесання, після якого з десятком кісок, переплетених брязкальцями і яркою вовною, наймичка встала з ослона як Сингалезка.

І хіба не посилала сповістити мене, коли о. Олексій вертатиме плями на коні, ведучи гуцульські похорони, з їх передвоєнної величчю, й я оперта об старий мур приходства стежила за походом з високогір'я?

Так, у Марії Волянській правдива культура середовища, з якого вийшла, висловлювалася чарівною ввічливістю насправду світлої жінки.

Яка тишина тепер! З оцих місць, де вона жила, її душа відійшла на все. Не стало доброго духа колишніх криворівських Атеї.

Чи останній звук про неї у громадянстві оця моя пригорща барвінку на її могилу? Останній промінь, оця трохи світла киненого на її земне обличчя?

Ні, вона житиме заодно, — бо ось я чую її знову, коли захочу, у стиску її вірної руки, у боляче гострій тузі, що її вона оставила в чужих — поза свою тлінь.

Ще в справі конкурсу

Письменниця Еллен Кей написала в одній своїй книжці: Подружжя це два ворожі табори, що стараються взаємно себе поборювати й використовувати.

Я переконалася в житті, що це правда. На моєму життєвому шляху стрінула я лиш одне подружжя, що жило як слід. Шанувало себе взаємно, любило, поважало. Я обсервувала їх довгий час і переконалася, в чому була причина цієї гармонії: це були люди однакового духового рівня.

Це дуже важке. Кожне з подругів мало інший круг діланья, але тому що це були люди освічені, культурні, вміли зрозуміти й працю другого. В житті бачимо інакше: звичайно чоловік інтелігентний, освічений, бере собі за жінку наївну гусочку. І мотивує це тим, що мовляв він хоче дома відпочати від своїх турбот, що йому не треба дома «філософії», що «вчена» жінка не вміє подбати про дітей і господарство ітд. І виходить таке, що він дома мусить мовчати про свої справи і що нерез в тяжких хвиликах його життя жінка його не підтримає, не зрозуміє. Ще один примір — це діти наших визначних людей. Дуже часто вони зовсім не оправдують сподівання батьків ані суспільності. А вина тут лежить по стороні матері. Батько звичайно такий занятий, що зовсім не цікавиться тим, як і коли ростуть його діти. Мати ж, не має сили виховати їх інакше, як на пересічних громадян. І тоді приходять розчарування та зовсім оправдане огічення.

З другого боку наші освічені жінки також трохи завинили. Чомусь мають таке поняття, що освіта чи начитаність виващує їх понад других. Чому? Хіба мужики пишуться тим, що читали Гомера? А тут бачимо часом таку «дипломовану», що почуває себе мудрішою від оточення та кожному дає це відчувати. Не дкаю, що від неї мужики відіймають! І тому інтелігентного звичайно називають наскрізь пересічна жінка, що з нею розмова не є зрудним і «вчена».

Тому на мою думку, повинні добиратися люди однаково образовані. Треба щоби жінка розуміла роботу чоловіка, але щоби й він не легковажив її домашнього заняття. Тільки тоді може бути взаємна пошана і гармонія в хаті.

Передплатниця з Рогатина.

Із наших гутірок

Пам'яті листопадових днів присвячено два клубові вечори. На першому з них, 4. XI. 1935 — низка споминів відтворила нам ці настрої і почування, якими зустрічали великий день 1. листопада в різних кругах суспільності. Як прийняла це родина вичого ц. к. урядовця, як зустрічали листопадові події в австро-угорському банку, а що діялося на залізничному шляху Перемишль-Львів — ці спомини відчитані. Потім уже безпосередньо з уст деяких пань почули ми в свободній товариській гутірці про їхні переживання, радість, хвилювання тих великих днів.

Другий вечір 11. XI. 1935 стояв уже не під знаком відтворення настрою а під знаком річевих рефлексій. Споминами поділилася з нами п. С. Федорчукова. Безуспішні пошукування за заняттям в перших днях, тоді коли здавалось би кожна людська сила була потрібна, здавалися дивними і нямовірними. Але так було. Потім праця в Червонім Хресті, обіздки по таборах полонених та шпиталях по обох сторонах кордону. Вкінці праця в шпиталях. Перший раз перед нашими очима повстала та друга сторінка листопадових подій з усіма її різкими та дуже болючими подробицями, недотягненнями та недовідками.

Спомини ці подані були в формі дневника з листопадових днів. Реалістично змальоване тло та короткі, а такі влучні помічання саторки лишили по собі глибоке враження. Всі відчували подих того великого, незабутнього часу. Найкращою нагородою для прелегентки була мовчанка глибокого, зворушення що запанувала по закінченні відчиту.

Найстарший магазин всяких суконних товарів на мужеські й жіночі вбрання

Іван Валлях і Син

Львів, Ринок Ч. 3

Тел. 247-16.

Низькі ціни.

Великий вибір у кожному сезоні.

В абісінській дівочій школі: і молоді абісінки вчать трикотажу.

Д-р СОФІЯ ПАРФАНОВИЧ

КОМУ МОЖНА РОДИТИ?

Не тільки інтелігентка, але вже міщанка, а то й подекуди селянка приступає сьогодні до творення потомства зі зрозумінням ваги цієї справи. Творення нового життя вже не вважається за самозрозуміле й незалежне від людини та кермоване вищими силами. Таке поширене знання гігієни й зрозуміння небезпек, що грозять жінці при породі, як і важкі життєві обставини кажуть жінці приступати до цього акту з цілою свідомістю та заздалегідь обчислити „шанси“ під кожним оглядом. Ціле це обчислення зосереджується в одному питанні: Чи може я родити?

Обдумання матеріального положення та спромоги дати цьому новому життю хоч яке-таке прожиття, річ чоловіка та жінки. Зате друга частина цього важливого питання, що торкається організму жінки та виглядів на добрий, чи важкий порід — це справа, з якою жінка так часто звертається до лікаря, нерідко узалежнюючи від його рішення розв'язку цієї життєвої справи. Маючи нераз спромогу та спосібність розв'язувати це питання, а разом із ним ряд других, що тісно вяжуться з вагітністю й породом, я рішила в декількох статтях обговорити цю справу.

Як перше насувається нам таки ж засадниче питання: котра жінка не сміє родити? Бо й справді є жінки, яким рішуче не вільно родити. Вагітність і порід могли би принести далекосяглі шкоди жіночому здоров'ю, а то й смерть. Буває, що й плід вмирає в матірньому лоні або родиться хворий. Обговорім всі ці причини.

В ділянці важких хворіб жінки на перший план вибиваються три: туберкульоз, запалення нирок і важкі захворювання серця (вади серця). Ці три хвороби рішуче не дозволяють жінці ані носити, ані родити. Туберкульоз, головню її важка, відкрита форма (гарячки, плювання кровю, чи типовим гнійним харкотинням, виділення прутнів (заразків), худнення і т. д.), але й навіть легші форми, т. зв. катарі вершків, які підчас вагітності а ще більше опісля підчас породу й кормлення найчастіше переходять в важку розпадову туберкульозу — є рішучою заборобою вагітності. Навіть малі зміни, а ще більше рентгенологічний дослід є причиною, на підставі якої лікар є управнений усувати існуючу вагітність. Не тільки, що він є управнений, але його фаховим обов'яз-

ком це зробити, якщо не хоче наразити жінку на погіршення, а то й смерть. Лікарська приповідка каже: жінка хвора на легені не повинна входити в подружжя, жінка заміжня не повинна родити, поліжниця не сміє кормити.

Чи не гірші є дві другі хвороби: серця й нирок. Вони не тільки погіршуються підчас вагітності, але ведуть часто самі до викиднів та передчасних родів, деколи хворих плодів, а підчас родів становлять важку й безпосередню причину загрозливих станів, а то й смерті роділі. У всіх трьох хворобах лікар остерігає, а жінка мусить за всяку ціну вистерігатися вагітності. Відносно запалення нирок: воно виступає деколи щойно підчас існуючої вагітності і то нерідко в другій її частині, а то й під кінець. От тому лікарі кажуть вагітним, від сьомого місяця почавши, приходити до ординації, а принаймні посилати сеч до розсліду. Менше важні форми цієї хвороби, головню ті що виступали підчас вагітності можна лікувати при збереженні дієти (без соли) й не вимагають перервання вагітності. Докладніше про ці три хвороби не буду розводитися, бо тут не місце.

Менше категоричних але доволі важких причин, що наказують родити є доволі багато. Це в першу чергу умові хвороби, всілякі, особливо спадкові (дідичні) обтяження божевіллям, психічною дегенерацією, важкими налогами (алкоголізм, морфінізм), епілепсією й багатьма інших. Як знаємо сьогодні шораз частіше говориться про примусову стерілізацію (обезпліднення) цих людей, щоби громадянство не засоблювати в здегенеровані, а то й злочинні осібняки. Цією справою широко займається наука звана еугенікою — наука про здоров'я раси, що, до речі, стає шораз моднішою (Німеччина). Тут тільки зазначу, що умові хвороби не завжди є спадкові і що, буває, навіть спадкова, важка хвороба омине одню-друге покоління і навіть у таких здегенерованих родин час до часу можуть появлятися дуже талановиті, а то й геніяльні одиниці. Не даром же геніяльних винахідників сучасні часто вважали божевільними, до того ступня геній тісно межує з божевіллям. Ця обставина утруднює завдання еугеністів і обезпліднення. Якщо річ іде про подружжя, то з вище наведеного для загального вжитку наука: подружжя опирати не тільки на почування, чи матеріальній сторінці, але й узглядювати здо-

ровля партнера, а в першу чергу звертати велику увагу на родинне обтяження умовими хворобами, важкими налогами й злочинами.

З дальших причин, що кладуть вагітність під знаком запиту є важкі хвороби переміни речовин (цукрова хвороба, Базедов) і венеричні хвороби. Обі ці групи не становлять безоглядної причини для заборони вагітності, а вимагають лікування підчас вагітності й великої уваги підчас породу. Зокрема: цукрова хвороба втратила тепер багато небезпек завдяки лікуванню інсуліном, попри те, що підчас вагітності вона звичайно погіршується, а підчас породу грозить різними небезпеками. Дієтою й інсуліном лікар мусить вагітну відцукрити та приготувати її організм до породу. Важка форма хвороби Базедова безоглядно не дається погодити з вагітністю.

Обі венеричні недуги: трипер і сифіліс вимагають підчас вагітності скрупулятного лікування. Сифілітична жінка недоношує, викидає й передчасно родить дітей мертвих, чи змацерованих, а якщо живих, то обтяжених цією хворобою.

Іноді й дбайливе лікування матері не хоронить немовля перед важкими наслідками цієї страшною хвороби. От тому сифілітична жінка повинна берегтися вагітності аж до цілковитоговилікування згл. дозволу лікаря.

Трипер менше важка, згл. менше далекосягла хвороба. Дбайливе лікування вагітної найчастіше її оздоровлює до часи родів, а закроплення очей немовляти розчином срібла (сейчас після народження) хоронить його очі перед зараженням. Жінки, що мають трипра тільки винятково заходять в вагітність, бо трипер ушкоджує яйники й спричинює неплідність.

Окрім вичислених важких хворіб чи то цілого організму, чи якоїсь його системи є ряд причин в половому наряді жінки. Частина з них унеможливує загалом завагітнення, отже є причиною безплідності. Про них у цій статті не писатиму, може на це знайдеться інше місце. Тут тільки узглядню деякі обставини, що утруднюють, а то й унеможливають порід. Це в першу чергу неправильна будова миски (костей) та деякі хвороби, як гудзи уразу (матіці). Відразу зазначу, що вони не є безоглядною причиною неможливості родити, бо при нинішній операційній техніці в цих випадках розв'язується це оперативно. Все таки не допускають вони породу нормальним шляхом і така жінка полищена сама собі безумовно згинулаб разом із дитиною.

Неправильна будова, тобто різні звуження миски бувають ріжних і кількох ступнів. Вчислювати та обговорювати їх не буду. Тут тільки зазначу, що менші ступні звуження вправді продовжують порід і вимагають лікарської помочі, але порід все таки відбувається, як кажемо „силами природи“, чи „нормальним шляхом“. Коли ж ступінь звуження дуже значний, плід просто не міститься в малій мисці й ніяким способом не міг би вродитися. В тих випадках тільки так звана „секція цесарська“ (в нас називають її з німецька „кайзершніт“) ря-

тує життя жінки й немовляти. Так отже, якщо лікар ствердить у жінки дуже значне звуження або упереджує її про необхідність майбутньої операції, або каже висте-рігатися вагітності. Подібно мається справа з гудзами (нарослями) що виростаючи з ший уразу, чи його сусідства просто звужують миску а то й її цілком затарасовують, головні її частини випроводжуючі (долішні відтинки, шия, піхва). Немовля замкнене безвихідно в уразі не моглоб видобутися і тільки згадана вгорі операція (розріз черева й уразу) рятує матір і немовля. Для точности треба згадати, що великі ступні звуження, а ще більше великі гудзи трапляються доволі рідко.

Окрім цих двох причин є тільки ще одна, що виключає вагітність — це рак. Жінка в якій є рак і то саме головне: рак уразу, рішуче не сміє родити, бо підчас вагітності рак дуже розростається й веде неминуче до загибелі. Ствердження рака у вагітної наказує безумовно й сейчас радикально оперувати.

Як бачимо є доволі причин, що унеможливають вагітність і порід, або роблять їх дуже важкою й далекосяглою шкодою для організму матері. Але ці причини — великі й важкі зміни є назагал рідкі. Натомість багато є малих причин, що з лікарського становища не є причинами. Всілякі недомагання, катарі шлунок й кишків, нервовість, ослаблення, ревматичні болі й багато інших не противляться вагітності. Протинно, велика частина з них навіть поправляється в часі вагітності, а є це в першу чергу всілякі нервиці, хвороби уразу й яйників, місячкові заборення, психічні нестачі й ріжні неочеркнені болі й недомагання. Тільки більші ступні недокривля, а саме важка його відміна (т. зв. злослива) противляється вагітності. Рівнож неоправдане є заслонювати себе такими „причинами“: не маю сили, боюся, що при родах вмиру, не чую покликання бути матірню, не люблю дітей і т. д. Щодо сил: ми лікарі не раз дивуємося як слабка, тендітна жінка за час вагітності просто розцвітає, розростається й кріпшає і набирає інколи більше сил, як ця друга з роду товста, широкобедрата та стяжата. Відносно страху: кожна жінка має страх перед породом, як чимсь невідомим і майже таємничим. Але по перше: роди є правильною, природною подією, яку від віків справно сповнював правильний і здоровий жіночий організм. А далі, навіть якби порід натрапляв на труднощі, при нинішньому стані лікарського знання їх легко усувати і смерть при родах, про яку давніше вряди-годи чулося, належить тепер до великих рідкостей. Що ж до покликання й подібних психічних колізій вони всі зникають вже підчас вагітності, опісля ж, коли жінка вже має, плаєає й виховує дитину змінюються в пристрасну, навіть надмірну любов. Зрештою ця справа є дуже широко й на ріжні лади обговорювана в медицині, (менше) літературі, психології, мистецтві, жіночому питанні й на багатьох інших місцях і там слід шукати відповіді на багато питань, що насуваються в зв'язку з материнством. Моїм завданням — з лікарської сторінки насвітлити цю справу, що й далі робитиму в чергових статтях.

Виріб — продаж
Маріян Млеко
тільки
ЛЬВІВ, КОРАЛЬНИЦЬКА 6.

тел. 37-72.

порукає по цінах найнижчих ковдри, матраци, постільне білля. — Перероблює ковдри і матраци протягом одного дня. Приїзжим виконується всякі замовлення
сейчас!

Здавалось би, що надходяча зима це для кімнатних рослин час спочинку, а від нас не вимагають вони в тому часі нічого. Але таке переконання це велика помилка. В зимі вимагають квіти не менше дбайливого піклування, як у зимі. Відріжнити тут треба рослини що прикрашають наші ганки, веранди, балкони від „чистокровних“ кімнатних рослин, бо оба ці роди вимагають іншого зимування.

Зачнім від бальконових квітів. Передовсім треба витягти скрині з тих рослин, що вже погнули. Загніті рослини ужиємо в городі як компосту, або просто спалимо, землю теж ліпше викинути, бо вона вже так висилена, що не придасться на слідуочий рік. Можемо її лишити у скринях, посилити навозом, лишити на вільному повітрі, а в слідуочім сезоні ужити з домішкою свіжої инспектової землі.

Тривалі пнучі рослини треба забезпечити перед морозами так, щоби брила землі не перемерзла. Забезпечуємо їх при допомозі скравків паперу, якими виповнюємо пусту просторину поміж підлогою ганку а скринєю. Боки і верх скрині з квітами треба теж обгорнути коцями, міхами та скравками паперів. В цей спосіб забезпечуємо: пнучий виноград, кліматіс, винну лозу. При тім мусимо пам'ятати, що коли таке забезпечення застосуємо надто часно, або запізно усунемо, то це може зле вплинути на вегетаційну силу рослини. Тож ліпше забезпечити їх аж тоді, коли вже настануть морози, а зняти накриття тоді, коли настануть лагідні, теплі дні під весну.

Зпоміж тих рослин, що прикрашають наші балкони перше місце займає пеларгонія. Така гарна як цвіте, зате багато приносить нам клопоту в осені, особливо по містах, де маємо такі тісні мешкання. Зимувати її можна двояко. Або в холодних тінистих убикаціях, де зимують вони у півсні, або в мешканьних кімнатах, на вікнах, без переходу в стан спочинку. Перший спосіб можливий тоді, коли маємо суху пивницю, добре перевітрювану та безпечну від морозів. В ній напевно перезимують пеларгонії добре, треба їх тільки поливати водою, щоби земля не висохла зовсім, бо через те може коріння зовсім стратити життєву силу. Недобре теж і надто багато поливати, бо тоді било та коріння може зігнити. Пеларгонії передержувані в мешкальних кімнатах зимують так як інші рослини. Не щадім їм ні сонця, ні води! Про те, який спосіб зимівлі виберемо — рішати мусять місцеві обставини.

А тепер кімнатні рослини. Вступним заходом буде тут пересадження. Найліпший час на те в листопаді. Тоді теж добре ділити ті рослини, що надто розрослися.

При пересаджуванні конечно велика осторожність. Передовсім старанно вибрати землю, а при самім пересаджуванні вважати щоби не скалічити корінчиків. Новий вазон повинен бути тільки о 1—2 числа більший від попереднього. Треба його добре вишурувати піском, виполокати, висушити. На дно дати „дрен“ (кілька чистих черепків і кусників деревного вугля), на нього верству свіжої поживної землі. На це підложжя вложити брилу зі старого вазонка, обсапати її і прикрити свіжою землею, яку сильно втиснути рукою. Дуже добре є ще перед пересадження зрушити брилу в старому вазонку круглим, затесаним паличком. Тим паличком викрушуємо стару, зужиту землю що прилягла до корінчиків та обтинаємо надпсути корінчики (якщо такі завважимо).

Другим завданням, це відповідне уміщення рослин. Мусимо створити рослинам такі умовини, які заступили би їм дари природи, як сонце, воздух і вогкість.

В кімнатах, звернених на полудневий схід, або полудневий захід мають вони сонця подостатком. Є рослини, що вимагають більше сонця, іншим вистачить місце більше віддалене від вікна, але всі без виїмку вимагають світла. Надто гострі соняшні проміння теж шкідливі, коли падають безпосередньо на рослину. Можемо злагодити його заслоною з бібулкового паперу, або з тонкого білого батисту.

Другим важним чинником — це воздух. Кімнату в якій уставляємо квіти треба часто перевітрювати. Уставляємо рослини на вікні тільки тоді, коли для вітріння призначена друга вільна шибя. Рослини не люблять вічних переноси з місця на місце, а гострий протяг, чи нагла зміна температури є дуже шкідлива, особливо для ніжних пальм.

Третім нашим завданням — це підливання. Не треба їм тепер вправді стільки води, як у літі, але й не можемо допустити до того, щоби земля зовсім зісохла. До поливання вживати води теплоти 2—3° вищої як кімнатна. Але не огрівати її, доливаючи до зимної води огрітої, а ліпше всю воду подержати біля печі, чи кухні.

Порох, що осідає на листках, не дає рослинам віддихати, тому принайменше раз у тиждень треба обмити рослину м'якою губкою.

Ніжні „кучеряві“ рослини треба мити при допомозі обильного скроплювання. Таке скроплювання взагалі конечно потрібне. Особливо в мешканнях з центральним опріванням треба часто скроплювати рослини.

Як бачимо, зимова пора вимагає від нас так само багато заходів коло квітів, як і кожна інша.

Елегантна пані
носить лиш взуття
з робітні

Іллі ЯРЕМИ
УЛ. ФРЕДРИ 9.

Із проблем „доброго тону“

Наша редакція одержала листа з дуже актуальним тепер запитом. Нижче подаємо до відома зміст того листа та нашу відповідь на нього. Цей лист піддав нам думку провадити куток присвячений „доброму тону“, в якому будемо відповідати на запити наших читачок.

Хвальна Редакція!

Звертаюся до Вас з проханням вняти мені таке питання. Часто, коли нахожусь в товаристві й мої молоді знайомі чоловіки цілують мене в руку, — чую обурені голоси старших пань: Така «смерквата» і вже дається цілувати по руках! За наших часів... А вже про ті «промови», на тему як то неелегантно, коли на вулиці «віник» відкидає манжет моєї рукавички, щоби поцілувати мене в руку, навіть не згадую. Тому що на тему ту вели ми останніми часами оживлені дискусії з товаришками, а ніколи не могли до чогось конкретного домовитися, звертаюся до Вас із проханням вняти мені: чи ціловання рук при кожній нагоді (вітаючись, прощаючись чи навіть на закінчення танку) є звичаєм згідним із правилами доброго тону?

Ася. К.

Пані Асю!

Дуже добре, що Ви поставили нам такий актуальний запит! Думаю, що не тільки Ви маєте такі сумніви, тому відповідаємо Вам на сторінках «Нової Хати».

Безперечно ціловання в руку має багато чару в собі. Мило нам бачити як чоловік похилив свою голову до наших рук. Може тому мило, що нагадує це нам лицерські часи, а чоловік видається нам лицером, що віддає нам у той спосіб пошану. Але подумайте самі — це може бути приємно, коли це зробить один чоловік — ажраз той, на якого особливий пошані нам залежить. Це приємно тоді, коли поцілунок є власне виразом тієї пошани, чи взагалі виявом якогось особливого відношення до нас. Але ж коли це тільки вияв привички і коли нашу руку цілують усі, кого тільки стрінемо і при кожній нагоді, тоді весь цей чар пропаде. Не згадую тут уже про рігичні аргументи, які промовляють проти цього звичаю. Ці рігичні мотиви так переконали деякого, що тут

і там чуємо зазив витатися взагалі без подавання рук. — Не можемо посуватися аж до цієї крайності, але ціловання рук треба би обмежити тільки до виняткових випадків. Тяжко приміром примусити молодих людей, щоби витатися зі старшими дамами тільки самим подаванням руки. Вжикало би це тільки багато непорозуміння, бо ж годі розводитися перед старшими дамами про це, що ціловання в руки негігієнічне і т. п. Це зрештою називається відповідалью би тому задоволенню, з якого ми вийшли, що цілунок у руку має бути виявом особливої пошани. Зате молоді повинні взяти на себе місію викоринити цей звичай принайменше поміж собою. Добре, скажете, але що робити коли хтось цілує в руку? Годі силою виривати її, тимбільше що інші Ваші ровесниці годяться на це з приємною усмішкою. Це правда що властиво про це все належало би в першій мірі переконати чоловіка, але ми можемо це зробити тільки за Вашим посередництвом. Ну, а товаришок своїх можете легко переконати.

Ще одна справа приходить мені на думку. Навіть якщо цілує хто в руку, то мусить уміти це зробити. Якже неелегантно виглядає, коли чоловік замість похилити свою голову до руки, стоїть випростувавши, а руку тягне до гори до своїх уст!

На цей раз кінчу, але дуже буде мені приємно, коли звернете до нас ще з якими подібними питаннями. Уна.

Найбільший вибір останніх новинок на жіночі сукні й плащі, а також матеріали на мужеські вбрання поручає

„ДІМ МОДИ“
Львів — європейський готель

3 нашого досвіду

Василина Божук, Вишні Верецьки. Оксамитний жупан, чи пак корсетка може бути зовсім гладкий, без прикрас. Однак, коли бажаєте кінце його прикрасити, то дайте збоку, де застібується, згори на долину, лямітку з матеріалу фартушка або спідниці. Лямітку не ширшу як два см. Ззаду, при наусах, себто складках, яких повинно бути три, або п'ять (все непаристе число) примістіть круглі срібні гудзички, як викінчення.

Спідницю робіть до синього жупана, малинову, або ржаву (теракоту). Як матеріал візьміть тугий матовий шовк, тому що до оксамитної корсетки годиться шовкова спідниця. Може бути також квітчаста: на чорному тлі дрібні сині квіточки. Прикрас спідницю не вимагає, хіба що обведете її у висоті колін вузькою чорною оксамитною а три ряди.

Фартушок доберіть або до корсетки, або до спідниці тільки значно яснішого відтінку, щоби відбивав від тла. Тут уже можете взяти лискучого шовку. Вишивати його треба було би сріблом, однак якщо не вмієте цього (на шовку срібними нитками трудно вишивати), тоді доберіть якийсь відповідний квітчастий візор. Добрі квітчасті зори на фартушки знайдете на листівці ч. 1 нашого видання. Звертаємо вашу увагу на те, що зори на фартушки є спеціальні й інших не можна тут приміняти. На червоному тлі вишивайте чорним, на ржавому синім.

Візор на сорочку у двох кресках, синій і ржавий, висилемо. Крій також. Візор і крій коштуватиме 12 Кч, які просимо надіслати.

Ані М. Якщо ваша вовна вже випрана і вичесана, а поміж того товста і має поганий запах, це доказ, що вона зле випрана. Вовну на коври треба прати дуже старанно. Найкраще ажувати дощовою водою, а коли її нема, тоді звичайної криничної з додатком трохи букового луку. Брати по кусничку вовну, намилювати на машинці або магліниці і добре прати. При цьому треба воду

часто змінювати. Вода повинна бути тепла, не гаряча. Коли вся вовна так перепрана милом, тоді треба її добре виполокати. Добре поїхати з цим на ріку, або потік, тому що річна вода полоче дуже добре. Для тієї цілі взяти рідких кошків, приважити його каменем на дні, наповнити вовною і занурити в воду. Камінь

МОДЕРНІ МЕБЛІ у першорядному виконанні
ТИМОЧКО і ГАЛЬОВ

Львів, вул. Ленартовича ч. 20.

Магазин меблів Львів, ул. Сикстуська 21.

Тел. 12-58

Перфумерія „Лотос“

прикріпять кошик до дна, а вода перепливатиме через рідке пруття. Мусимо помагати руками, а саме мнути вовну, перебирати, жмакати. Переполокати й витиснути з води, класти на беріг, а до кошків брати свіжої. Там де не можна полати на ріці, робити й дома в балії, але частенько змінювати воду і полати двічі. Виполокану вовну повісити на шнури, нехай висохне. Пізніше перескубати в руках, щоби не було гудзів і перечесати. Вовна буде пухка і сніжнобіла.

Як бачите роботи з цим є досить. Але зате матеріал на коври матимете першорядний. Вовняні коври є легкі, а при цьому дуже добре гріють.

М. БОЯРЖИНЕЦЬ

Львів, вулиця АКАДЕМІЧНА ч. 22, II. пов.

РОБІТНЯ ЖІНОЧИХ СУКОЇ, ПЛАЩІВ, КОСТЮМІВ

І ДІТОЧОГО ВБРАННЯ

СОЛІДНЕ ВИКОНАННЯ.

ПРИСТУПНІ ЦІНИ.

Плетені подарунки

Приготовляємо несподіванки на Миколайка чи під ялинку.

Хто вміє хоч трохи плести на дрютах, чи гачкувати, цей може сам зробити гарний, практичний дарунок. Тож уже тепер берімся до роботи! Подаємо тут кілька гарних зорів на такі практичні дарунки.

Теплий кафтанчик для 1-літньої дитини з темнішої волічки. Викінчений білою обвідкою та комірчиком, що в'яжеться під шийкою двома кутасиками. До цього шапочка з помпоном. Спробуйте як мило буде в ньому виглядати ваша потіха.

А може волісте виплести диточе білля, тепле й практичне. На зорі бачимо теплі штаничка та станички до них.

Виконане з волічки «Скотланд» марки «Трикутник у Колі».

Шукаємо праці!

Абсолютка семінарії пошукує лекції у шкільному або дошкільному віці. Спеціальність: навчання практичних ручних робіт. Вимогання дуже скромні.

Журавно.

Вуголь, кокс, дрова

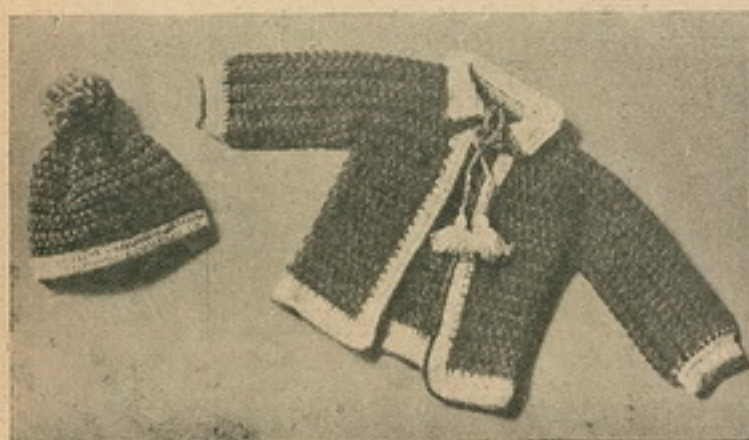
в найдобірніших якостях доставляє

„Народня Торговля“

Інформації: Бюро, Ринок 36, II. пов.
тел. 103-27 та склади: Ринок 36, Личаківська 155, пл. Більчевського 3,
Пісудського 21 і Солодова 1.

Точна вага!

Солідна обслуга

Веселий кутик

— Мамо, нині в школі пані поставила нам одне таке питання на яке тільки три в класі змогли відповісти.

— Сподіюся, що й ти був між тими трьома.

— Очевидно, я, Івась та Юрко.

— А про що ж пані вас запитала?

— А, про те, хто збив шибу в класі.

— Не розумію як можеш так водити за ніс того чоловіка, якщо знаєш, що він так дуже в тобі залюблений.

— Но так, алеж якщо би він не був так дуже залюблений, то я не могла би його водити за ніс.

— В тім медальоні носите ви певно якусь дорогу пам'ятку, милий спомин!

— Отак. Маю тут волосся мого чоловіка.

— Алеж вш чоловік ще живе!

— Так, але не має вже волосся.

Юрко має гувернантку. Одного разу мама застає його, як він закрившись до комори, видає конфітури.

— Юрку — що ти робиш!

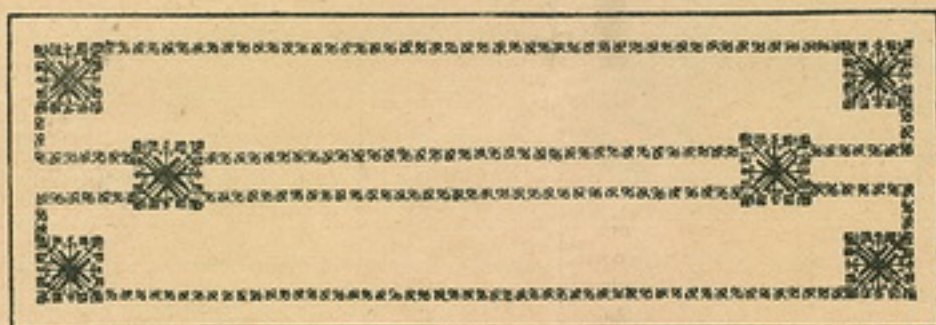
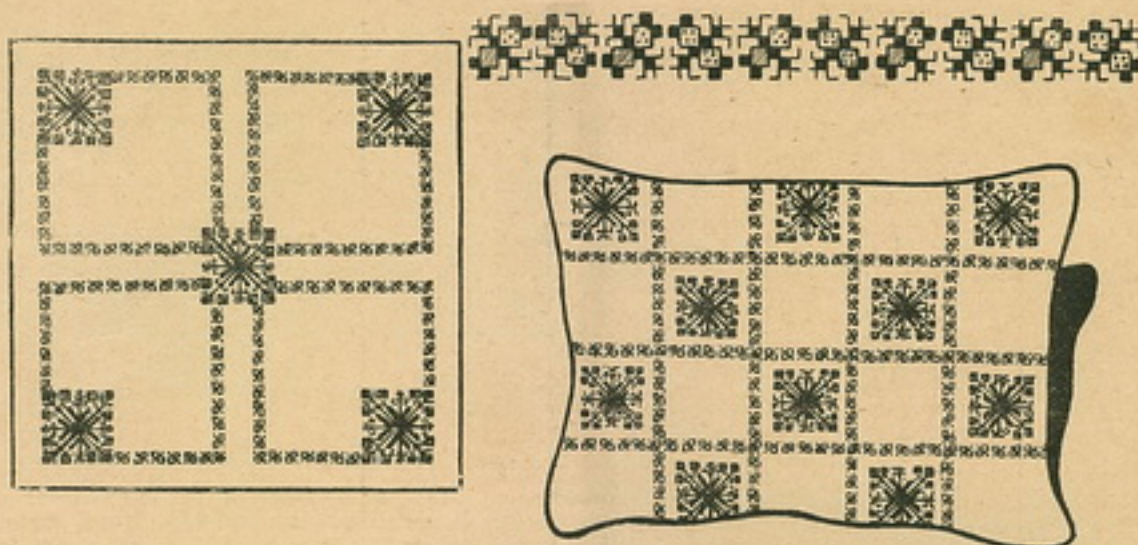
Юрко не тратить голови. — Видиш мамо, як та гувернантка мене пильнує!

ПРИЄМНІСТЬ СПРАВЛЯЮТЬ
І ВТІХИ ДОВОЛІ
РОБОТИ З ВОЛІЧКИ
„ТРИКУТНИКА В КОЛІ“

ВОЛІЧКИ — ВОВНИ
„ТРИКУТНИК У КОЛІ“
АКЦІЙНА СПІЛКА • БЕЛЬСКО
ЗАСТУПНИЦТВО У ЛЬВОВІ
ВУЛ. ЯГАЙЛОНСЬКА 20-22

ФАБРИЧНА КРАМНИЦЯ У ЛЬВОВІ
ПЛ. ГАЛИЦЬКА 2.

НАСТІЛЬНИКИ.

Вже час подумати нам над миколаївськими несподіванками. Ще ділить нас місяць від самого свята. Саме час вишити гарний настільник із серветками.

Настільники знаходять велике примінення в нашому помешканні. Призначені первісно до малих чотирикутних столиків, що їх тепер уживають до чайних прийнятів і до бріджа. З чотирма або шести серветками представляють чепурне й гарне накриття. Вживають їх також замість доріжки на білому гладкому обрусі. А вкінці можуть і без всякої іншої прикривати стіл поверх кили.

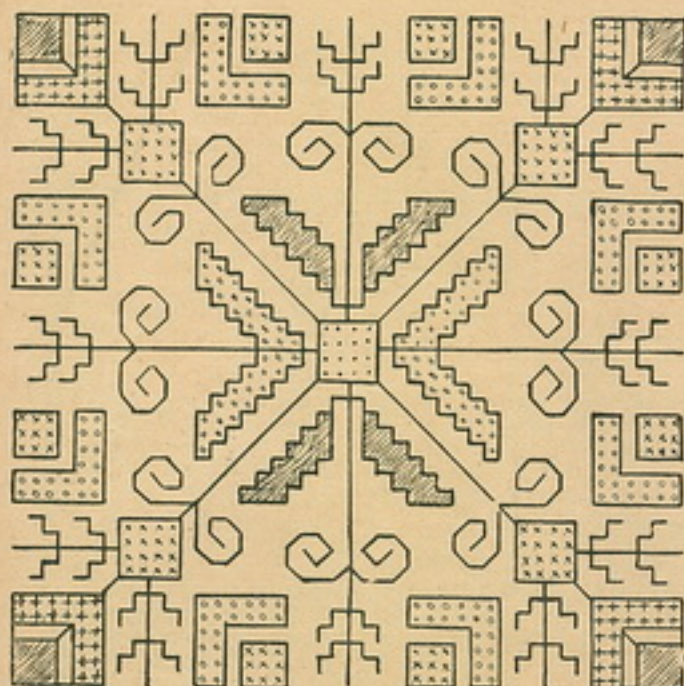
Подіємо зразок вишиваного буквинського комплекту. Взір уже нам відомий, лише має нове лучення, підібране точно в красках до нього. На настільнику великий мотив уміщений у чотирьох рогах, сполучений цікаво вузьким візрцем. Настільник є квадратний, бік його має 65 см. Як матеріал може послужити сільське полотно або біла панамка.

Доріжка довга на 1 м, широка на 40 см. Великі мотиви уміщені по краях і також сполучені вузьким візрцем.

Подушка прикрашена на подібну шахівниці. Вузький візрць перетинає поле квадратами. Квадрати заповнені на переміну. Подушка довга на 56 см, широка на 45 см.

Вишитий мотив широкий на 8 см, вузький візрць на 1 см. Краски: синя |||||, помаранчева ++++, помідорова xx xx, зелена ||||, жовта oo oo oo, обвідки чорні.

До вишивання вживати ниток С. М. S.

РОБОТИ

Нистільник із двоякого полотна.

Цікаво скомбінований нистільник із білого й небілого полотна виконаний у фаховій школі СС. Василянок у Львові. Проектувала Марія Морачевська, рисувала Д. Сташків.

Взір вишиваний білими і сірими нитками Д. М. Ц. ч. 16. Виконаний ланцюшком, хрестиками й об'ємним стібом.

Величина серветки 50 × 50 см.

НИТКИ

до ручних робіт марки

C-M-S

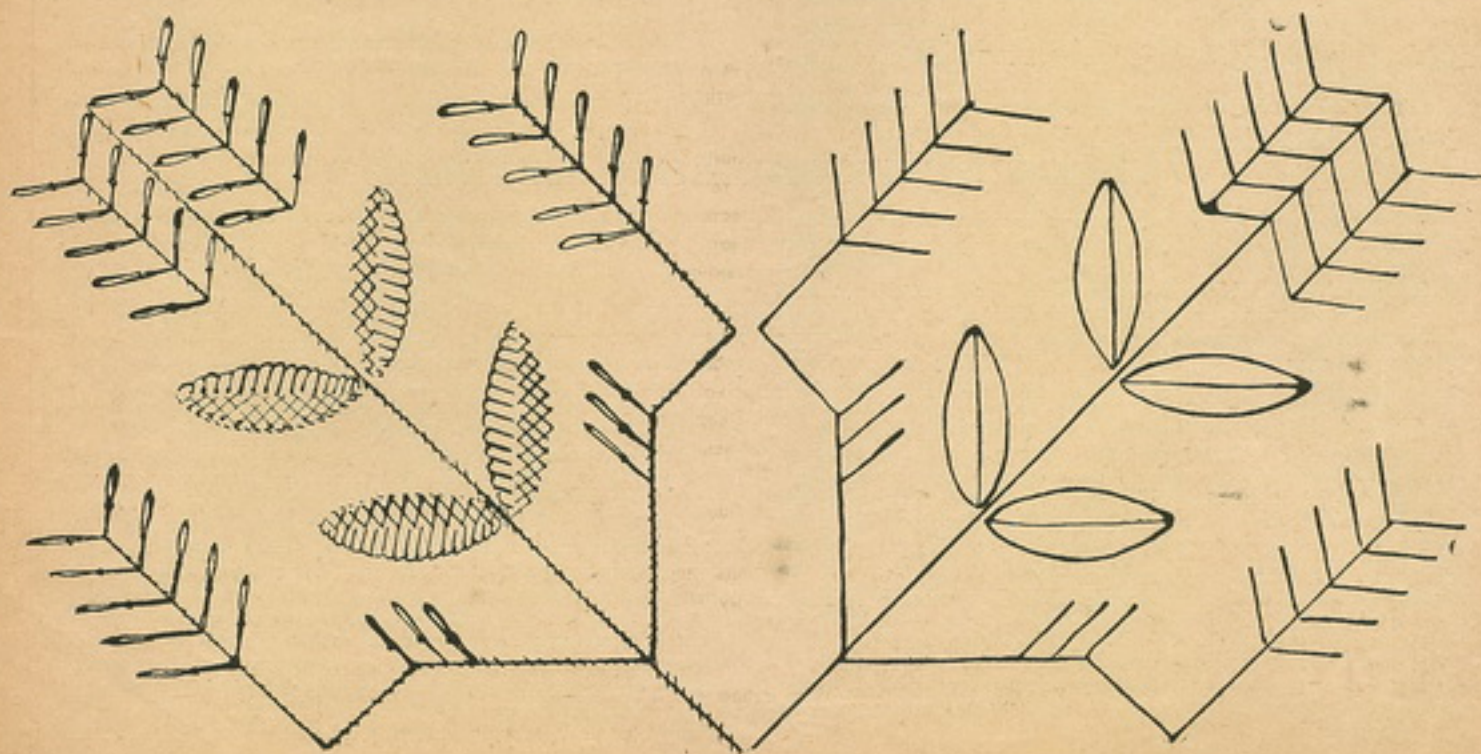
є крашені індантрено-
вими красками й тому
ніколи в прання не
пускають!

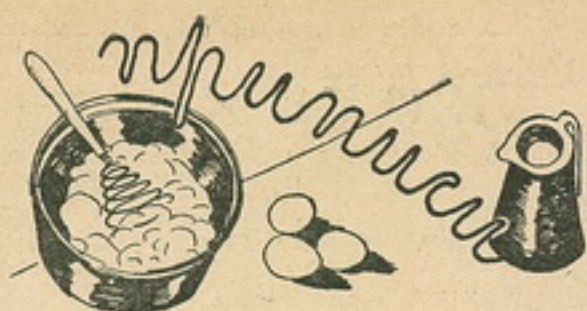
УКРАЇНЕЦЬ ІЗ РОМУНІ, держ. урядовець і окрім того концерт. співак, — живучи в найкращій гірській околиці (2½ години від Букурештів) — бажає одружитися з українкою (24—32 літ), п'яністкою з невеличким приданим. За дискрецію ручається. Неанонімі писемка з світлинкою посилати на адресу:
Omeljan Hyszka, AZUGA, fabrica „Portland“ (Romania)

Фабрика хемічних виробів О. Левицька і С-ка, Львів, Кордецького 51

поручає власні вироби найкращої якості:

Пасту до взуття „Елегант“ терпентинову.
Пасту до взуття „Елегант“ воскову.
Пасту до підлоги „Французька маса“.
Віск комбінований до підлоги, васеліну до шкіри, синку до білля помадкову і коронову, шварц до чобіт, віск шевський, смола шевську.

Салата з бараболі.

1½ кг бараболі, 2 жовтки, ½ оливи, оцту і соли до смаку, перцю і муштарди. Жовтки втерти з оливою аж згусне (доливати каплями), додати муштарди, соли, перцю і оцту — вимішати з бараболями, краєвими в платки. До майонезу додати 1—2 ложки гарячої води, а вліпиться добре бараболі.

Знамениту цикорію „ЛУНА, підмінку кави „ПРА-ЖИНЬ“, солодову каву „ЛУНА“ виробляє кооп.

»Суспільний Промисел«

у власній фабриці Львів XV., Богданівка ч. 30.

Жадайте у всіх крамницях!

Юшка з бруксельської капусти.

Пів літри бруксельської капусти почистити і заварити раз в неосоленій воді. 25 дека вуженого бочку наставити з зеленим, цибулею і корінням, а коли завариться, старанно відшумувати, всипати капусту бруксельську і варити у відкритому начинні на легкому вогні. По пів години вибрати кільканадцять найгарніших головок капусти, решту варити півтора години на легкому вогні.

Готову вже юшку перефасувати через сито, бочок пократити в кістки. Додати запражку з трохи масла, пересмаженого з цибулькою і пшеничною мукою. Вложити у вазу головки капусти, вибрані вчасно, пократити бочок та посичене зелене. На ті додатки слити дуже гарячу зупу. До цього подавати грінки з хліба присмажені на маслі.

Паштет із зайця.

Два зайці переди вмити чисто та дусити в такий спосіб: 25 дк свіжої солонини пократити в кусинки, дві середно великі цибулі цукрові пократити в пластинки, 50 дк впровину від шинки пократити в кістки. Додати 3 дк сушених грибів і дві ложки рідкого буліону, 2 лаврові листки, кілька зерен перцю та англійського зілля. Все це разом зі зайцями передми вложити до ринки, залити водою якої дати стільки, щоб прикрила м'ясо. Дусити на закритім вогні 3—4 години. При тім часто мішати, щоб не пристало

до дна. Окремо адусити пів кіла телячої печінки, очищеної з болонки, із 20 дк солонини та одною цибулею. Печінки не можна солити підчас варення, бо ствердне. Дусити 20—30 минут, а коли перестигне, втерти на дрібній гострій терці.

Обрати м'ясо з кости, відкинути все коріння, перепустити дві рази через машинку удушину печінку, додаючи солонину та цибулю від печінки. Коли печінка вже вистигне, додати соли до смаку, вбити 4 цілі яйця та добре виробити.

Ринку або бляшану форму вилити широкими, тонкими пластками солонини, виповнити начинкою яку втискаємо так, щоб щільно виповнила ринку чи форму.

Форму вложити до ринки з гарячою водою, прикрити та варити в парі півтора години. Вважати, щоб ні вода ні пара не дісталися до паштету. Коли вже готове, виймати з води, вистудити. Перед тим, заки висиплемо паштет на хвилину замачати форму в кипляток, тоді паштет вийде гарно і неушкоджено.

Металі чистить найкраще плин (рідина) і паста „Сільва“, Львів, Бандурського ч. 5.
До миття рук порошок і паста „Сільва“.

Торт „Соня“.

Потрібно: 25 дека цукру, 8 жовтків, 14 дека муки, сніг із білків, трохи міцної чорної кави. Крем: 12 дека масла, 8 дека цукру, 5 жовтків, пів склянки кази, ванілії. Скліця румома.

Втерти жовтка з цукром, перемішати зі снігом, досипуючи мукою. Спекти три кружки. Вистиглі скропити чорною кавою. Дальше вбити жовтка з цукром, а потім на парі з кавою, додати ванілії, відставити, бити дальше. Коли прохолодне, додати втерте масло, втерти все те разом і переложити торт.

А Р О З А

вирібляє споживчих артикулів
порукає

ОВОЧЕВІ ДРИГЦІ
(галаретки)

і БУДИНІ
в шести ріжних смаках.

Тісточна з кменом.

12 дк муки, 6 дк масла, трохи соли і води. Уважати, щоб замісити вільне тісто. Розтяти, пократити у трикутники, посмажувати розбитим яйцем, посипати кменом і соєю і печи. Держаться дуже довго і смакують передовсім муштинам.

Наша Батьківщина у Світлині

По ряді щорічних фотографічних вистав УФОТ-а прийшла цьогорічна вистава вже не загальна, фотографічна, а з особливою програмою та завданням «вказати красу нашої батьківщини». Поміняючи те, яке значіння для краєзнавства, етнографії і т. п. має така вистава, бачимо, що намічення такої програми дало дуже добрий вислід якщо ходити про скількисть та якість виставлених світлин.

Найбільше місця займає тут т. зв. документарний відділ. Треба зазначити, що до тепер у відділі тім, так дуже важнім для нас, не находили ми визначніших експонатів, особливо етнографічних. Цим разом бачимо тут великий поступ. Найбільшою штучкою при етнографічних знімках, це підхопити відповідний, свободний рух чи уставку групи. Під тим оглядом найбільше вправно та зрозуміли вказує Ю. Дорош, якому не тільки під оглядом скількисти належить тут чільне місце. Не тільки цікаві знімки з обсягу ноші, чи архітектури, улаштування хат та церков (прегарні трійці кате китайські божки, сволоки і т. п.), але й добре підхоплені групи при обрядах. З тієї ділянки крім нього лише тут і там декілька цікавих і добре схоплених моментів («Пралі» — Ганушевського, «Царі їдуть» — Берези, «На сіножаті» — Ольги Шепарович). Архітектурі, особливо церковній пов'язані М. Драган. Дев аін низку прецікавих, екзотичних впрост церков.

Краєвидами зацікавилася видно більше світляців. А шкода, бо хоч і краєвиди важна річ, то таки в ділянці етнографічній треба би нам більше «спеціал», щоб приносили із різних закутків краю цікаві ілюстрації побуту, звичаїв, архітектури і т. п. Але повертаючи до краєвидів, тут дійсно краса нашої природи виказана у всяких можливих формах. Пані А. Ортінська дала немов живу Золоту Бистрицю. Таку живу, що аж холодом та вогкістю віє від її води. Теж її «жннван» у мистецькому відділі заслуговують на увагу. Який граціозний та живо підхоплений рух у жннзарки! Краєвиди, а теж і світляни, уміщені в мистецькому відділі — В. Проня стоять на високому рівні. Те саме можна сказати і про О. Муху, братів Масляків, Савку, Балицького. Нема на жаль тут місця подрбно розписуватися про їхні досягнення на полі світлин. В загальному вистава дала доказ, що сміло можемо витримати конкуренцію чужих вистав фотографічних. Дуже добрим помислом був «відділ для початкуючих», що дав змогу ставити перші кроки майбутнім мистцям-світляцям. Треба би звернути увагу на краще розміщення світлин. Поділ на групи: 1. мистецьку, 2. документарну та 3. для початкуючих зовсім не улегчував орієнтації так що до виконавців, як і поодиноких відділів (архітектура, ноша і т. п.) Далеко кращий перегляд давав би поділ на підставі областей наших земель, а вже в даній області поділ на краєвиди, етнографічні світляни і т. д. У. С.

Метелики на шпильках

— Пане Дмитре... я маю вам щось сказати...

Улянич дивується, трохи нерадий, що мусить зняти Софійчину долою з своєї голови, але встає все ж таки і відходить з Даркою на бік.

— Не вірте панні Софійці.. бо вона фальшива.. — викидає одним душком з серця Дарка.

— Прошу... прошу... що ви сказали..? — ніби недочуває Улянич, хоч Дарка дуже виразно сказала перший раз.

— Я кажу.. що Софійка трохи фальшива для вас.. — вже злагіднює свою думку.

Улянич хвилину мовчить, заслухано, ніби ще не зрозумів добре Дарчиних слів, потім розреготується на всю „скалу“, пориває Дарку за лікті вгору і при всіх цілує в чоло.

— Що сталося? Улянич.. що це має значити? — гуде зі всіх сторін.

А Улянич вже знову тільки „місіонарем“ з далеких країв:

— Нічого... кажу вам.. діти й дурачки говорять завсігди правду.. хіба ви цього не знаєте?

Улянич знову повертає на своє місце, а на Дарку ззираються всі так, що вона, слово честі, не знає, чи вважають її за дитину, чи за дурака.

Під гострі шпильки цікавих поглядів сідає собі плечима до Данка і Ориськи і... і.. числить зуби скали.

— Ваш светер — підсуває їй під очі загортку Данко, що її лишила Дарка коло них.

Дарка бере лівою рукою, навіть не повертаючи голови в той бік, і — раптом здригається вся, але зараз опановується: тільки не зрадитись, бо з светером завандрувала до її руки записка.

Обережно-обережно розгортає звиток паперу з маргінеса часопису. Там стоїть написано його рукою:

— Як підуть всі в ліс, я остануся коло річечки... Ти піди й повернися, бо маю тобі щось сказати...

Коли вони нарешті тільки двоє перед купкою тих річечки, Данко бере її за обидві руки й каже:

— Дарко... я мусів так... Ляля розбубнила всім, що ми любимося.. і всі мали на прогульці слідити за нами... Так, Дарко.. ти ще її не знаєш.. І тому я ніби уникав тебе.. Ти не гніваєшся на мене за це..? Не гніваєшся.. Скажи...

Він нахилиється до неї і шукає того вибачення по всьому лицю.

Дарка хоче, щоб він знав, що вона вже не гнівається, може навіть ніколи не гнівалася насправду, тільки жаль почувала до нього, хоче щоб він це все знав і тому закидає свою праву руку на Данкову шию і каже так, як думає:

— Я не гніваюся... Я на тебе ніколи не буду гніватися.. щоб ти не знав, яку прикрість мені зробив..

Данко втішений цією вісткою, розіскрується з радощів, може хоче подякувати Дарці за її добре серце так, як ще ніколи нікому не дякував, обіймає її за рамена, перехилив через свою руку її голову й поквапно пускає, можна сказати відтучує від себе. Хтось над ними на скалі зашарудів ногами.

Дарка почервоніла, переловлена, збентежена кинула собі ніби до клунків: не має відваги підвести вгору на скалу очей... бо може бути це хтось із чужих,

навіть і не з їх села, але... але може бути хтось і з своїх прогульковців.

Данко мусів вже доглянути нахабу і пізнати, бо стоїть, як вмурований у землю. Дарка підводить очі і трохи не паде з ніг: на скелі над ними стоїть, наче з землі виріс, Улянич. Він мусів бачити всю сцену згори, бо дивиться на них грізно, як батько, що збирається дітей карати.

— Данку, Дарко! — каже голосно — чого ви скриваєтеся зі своїм серцем, як злодії...? Чому ви, Дарко, не підійдете до нього широким, отверто і не спитаєте, що сталося... але дуситеся, дитино від болю і інших зачаджуєте тим димом?... Ох, діти, згадаєте колись мої слова... що дні ці згадуватимете ще колись як найкращі у своїм житті...

Від підйшов ще ступінь вище, так, що видно було його тепер всього, подивився по горах і задеклямував, якби ті каміння перед ним, то не каміння, а сотки соток молодих залюблених що мусять скриватись із своїми почуваннями перед старшими від себе:

Юних днів, днів весни
Не стидайся, не губи...

Вітер термосив його волоссям, а він стояв із простягнутою перед себе рукою, як найкращий квіток землі, який колинебудь виріс із неї і говорив, говорив... Так, що вкінці не знати було до кого він говорить: до них, до того каміння, що уявляло собою в тій хвилині ранню молодість і перше кохання, чи до своїх днів, що вже минулися.

— Данку — звернувся він несподівано по імені як би пригадав собі, що вони слухають його:

— Не зрадь мені ніколи цієї дівчини... хлопче.. бо таких, як вона не багато ніж ними... А за хвилину додав:

— Я прийшов допомогти вам, Данку, перенести клунки, бо переходимо на інше місце.

Але сам забрав усі клунки на голову і рамена, як вантажний верблюд, а Данкові лишив одинокий тягар Дарку.

Данко взяв Дарку попід руку і перший раз за їх ближчого знайомства не випустив своєї руки з її рамени й тоді, коли підійшли до гурту.

Ляля доглянувши цю малу каравану, хотіла щось дотепного сказати, але подивилася на Улянича й попристала тільки на знаці Стефкові.

— Знакомтесь... це „ви“ — а це „вони“ — заговорив поважно, майже врочисто Улянич.

І ніхто не відважився підняти на сміх тієї нової освяченої Уляничем пари.

Прогулька ця була дійсно милим, незабутнім завершенням всього, що пережилось за вакації.

В п'ятницю, о третій пополудні відїжджала Ляля вже до Відня. Так, треба було погодитись із тим, що вакації числилися вже трохи що не на години. Дарка не могла увільнити свого серця від якогось настирливого, аж липкого смутку, що обліпив серце з приводу цього відїзду до Відня.

І коли Ляля надбігла на перон перед самим відїздом потягу, в подорожнім плащику, в якійсь чудернацькій, на Дарчин погляд, із шкоцького матеріялу шапці, якась чужа, ані на волос не подібна до тієї ясної Лялі з літа, Дарка відразу відчула, що всьому прийшов кінець. Так, усьому. Ось відїжджає та, що всіх віднайшла,

згорнула в одно, що дала їй Данка, а Стефкові себе, що зробила ці вакації незабутніми по кінець життя...

А тепер відїжджає собі усміхнена, вже думками не з ними... І все, що було, має забути, розлетітися по закамарках часу, розплитися в небутті... Коли потяг свиснув до відїзду, Дарка дізнала такого гострого почуття болю, як би хто кусник живого мяса вирвав з її тіла і кинув під колеса тієї потвори.

— Па.. па.. auf Wiedersehn! — замахала хусточкою ще раз Ляля.

Дарка подивилася по всіх: ніхто не переймався занадто цим відїздом. Чи ж би справді не розуміли вони того, що вже все минається і що... на другі вакації напевно всі вже якимись іншими будуть... і що те, що було, вже ніколи-ніколи не повториться вдруге?

Від потягу надбїг Стефко. Дарка мимоходом оглянулася за ним і щось наче тьохнуло їй в самій середині серця: Стефко теж ніколи не забуде цих ферій.

Тільки він і вона, так тільки їх двоє, коли у всіх прочих і нитки спомину не останеться з цього літа, пам'ятатимуть з нього кожний захід сонця, кожне слово, кожне його зітхнення.

XIII.

А у вівторок був вже останній день відїзду до школи. Дарка зодяглася з самого ранку, у новий, ще не пристосований до форм тіла шкільний мундурок і почувалася в ньому менш більш так, як засудженець у сірому, арештанському одязі.

Валізки нажились одна поверх одної й робили весь цей відїзд до смутку важким. Єдиною ясною доріжкою в цьому хаосі почувань була та легка думка, що на станцію має її сам Данко відвезти. Так зарядив татко, бо сам не міг лишати вписів дітей у своїй школі а про маму й мови не могло бути тепер. Станцію татко згодив ще зараз по іспиті.

Тому Дарка твердо постановила собі не плакати, як буде відїжджати. До потягу, щоб не навиватись мамі на очі, блукала по подвірі і вмовляла в себе, що прецінь на Різдво буде знову дома. Цілих два тижні буде дома набуватися. А всеж таки, як подивилася на квіти в городці й усвідомила собі, що оставляє їх у повній пишноті, а застане вже під снігом, не могла опертись якомусь болючому почуттю: прилягла до квітів, понюхала кожну зокрема:

— Мої малюсенькі... на Різдво вже вас не застану — прошепотіла й прилягла лицем до фіолетних голівко аїстер.

— Дарцю, коні вже ждуть — закликала бабця.

Дарка твердо приступила до мамі. Та вхопила її у свої рамена й на борзі обцілувала все лице, не виключаючи і носика. Бабця пригорнула її статочніше, але на стародавні благословенства теж не стало часу, бо коні були вже в руху.

Дарка так само рішуче вскочила на віз: коби тільки минути браму дому, а на вулиці може вже бути безпечна перед слізми. Але власне так не сталося, бо заледви візник ляснув батоном, як Дарка наперекір своїй постанові й волі мусіла крикнути:

— Мамухо...! Ой мамухо...!!!

І слюзи, як навіжені потекли нараз з обидвох очей, аж сперли Дарці дух.

— Задерж коні... — наказала їй собі схвильована мама — задерж коні, Іване... я їду з вами...

Коні задержано. Бабця побігла по нагортку для мамі, бо мама була тільки в домашній суконці, як коло хати.

І тепер прийшло щось, чого ніодне з них не передбачувало: мама не могла вилізти на віз.

— Нехай мамухо.. останеться дома... я вже не буду плакати... о, я вже не плачу..

Але мамі таки було дальше жаль Дарки й вона старалася за допомогою бабці ззаду вилізти на віз.

— Мамухо, нехай мамухо уважає.. Боже.. мама хоче щоб... — Дарка не потребувала кінчити своєї думки, бо мама й так зараз відступила від воза, почервоніла, ніби засоромлена, але щаслива, аж ясна.

— Ну їдь з Богом... мама останеться дома..

І коні рушили.

На двірці застали вже Оріську, Стефка, ну і Данка, розуміється. Данко може тому, що сам татко просив його зайнятися у дорозі Даркою, а може тому... що він Данко, а вона Дарка, кинувся скоренько до її валізок і перші примістив у вагоні. Татко міг тепер із спокійним серцем попрощатись із Даркою.

— Ну будь здорова, дитинко, і зараз напиши, як заїхалося.. — Він якось так сердечно поцілував Дарку й пригорнув до себе, що очі знову виповнилися по береги слізми.

Татко діставав уже ногами перону, як Дарка гукнула через вікно:

— Татусю! татусю!

Татко завернувся.

— Татку... якби нам народився маленький хлопчик.. то прошу мені зараз написати про це.

— Добре — відповів зовсім серйозно татко.

Дарка сіла собі між Стефка й Оріську, зніяковіла, придавлена тим всім, без охоти до зацікавлення своїм оточенням і думки. Ученики й учениці всідали за кожною новою зупинкою поїзду. Дарка окидувала кожного нового прихожого одним півпоглядом і знову верталася до своїх настроїв.

Не був це навіть жаль за домом. Чого? Адже тепер коли пізнала Данка, зима, а потім весна без нього тут на селі булиб просто неможливі. Ні, цього навіть тепер уявити собі важко. Остаточню не був це й страх перед містом і всім новим, зв'язаним з цією зміною місця.

Боже мій, татко буде процінь щомісяця приїжджати. Подумати б тільки: скільки соток дітей на світі живе по станціях на всьому світі і... якось живе та кінчить школу.

По друге, що найважлише, їде з нею Данко. Данко буде з нею, а цього досить, щоб дивитись на все, як на іграшку.

А проте.. було важко. Не то сумно, не то тужно, а якось так на-розумно, на-холодно важко. Мовляв, відїжджає з дому тільки на чотири місяці. Тільки до Різдва. А властиво покидає дім раз на все, на ціле життя можна сказати. Від тепер тільки гостем дома, тільки прихатцем на тих кілька місяців на вакації та Різдво і Великдень... і завсіди від тепер між чужими, тільки між чужими... Де Данко? Данко стоїть припертий до дверей, байдужий, однаковий, як бувалець, адже не першина йому оце подорожування. Все ж таки доглянувши погляд.

— Що ж, Дарко? — спитав якось без співчуття, наче з вищністю опікуна — жаль за домом?

— За домом? Ні.. але але якось так... думаю... що від тепер вже властиво... не зможу сказати, що маю „дім“...

І зараз подумала: — Бо мій дім від тепер там, де ти...

Данко скривився:

— Що за думки.. непотрібні.. Як я відїжджав до школи, мав всього одинадцять літ... але держався бадьоріше від тебе...

(Кінець буде).

Найкращі шовкові
ПАНЧОХИ
 в модних красках можна
 вибрати собі у Львові
 в КРАМНИЦІ „У. Н. М.“,
 вулиця Косцюшка число 1.
 Ціни від 2'70—3'50 зол.

„Жіноча Доля“
 Двотижневик для українського
 жіноцтва і „Світ Молоді“ жур-
 нал для українських дівчат виходить
 в Коломиї, вулиця Зайкова число 37.
 Матері й дочці! Пишіть за оказовим числом.

ВОЛІЧКА
 у великому виборі
 в КРАМНИЦІ „У. Н. М.“
 Львів, вулиця Косцюшки ч. 1.

10 дека Скотлянд, пригожа на светери 2'80 зл.
 10 дека Кот, пригожа на блюзки . . . 2'70 „
 10 дека Польо, на рукавиці й берети . 2'50 „

Остало ще кілька давніх річників
„НОВОЇ ХАТИ“

по знижених цінах:

Річник із 1928 без чч. 1, 5 і 7—8	коштує 3	зол.
„ „ 1929 „ „ 2 і 6	„	4.50 „
„ „ 1930 „ „ 1	„	5.50 „
„ „ 1931 „ „ 4	„	6.50 „
„ „ 1932 повний	„	7.50 „
„ „ 1933 без чч. 1 і 2	„	8.50 „

В ціні необіятні кошти пересилки.

Замовляти в
 Адміністрації „НОВОЇ ХАТИ“, Львів, РИНОК 39, 1 пов.

„САМООСВІТА“
 це бібліотека
 загального
 знання

САМООСВІТА видала дотепер 72 книжки з усіх галузей
 знання. Книжки обнимають такі науки: наука суспіль-
 ного виховання, світова історія, історія Українського
 Народу, історія української революції, історія революції
 в Росії, історія політичних думок, наука про державу,
 наука про життя, наука про звірів, наука про тіло лю-
 дини, наука про те, як збудована наша земля, наука про
 всесвіт, атлас (збірник карт), наука хемії, наука фізики,
 про життя рослин, про народне господарство, історія
 наук, про українську літературу, про національні ідеї.

САМООСВІТА дасть Вам 72 готові реферати про усі питання
 людського знання. Книжки є необхідні для Читальні,
 кружків Сільського Господаря, Союзу Українок, круж-
 ків Рідної Школи та Жіночих Громад.

Освітуйтеся самі та ширіть самоосвіту серед своїх найближчих.

Ціна книжок для тих, що купують у Видавництва:		
1 річник (то є 12 книжок) разом з пересилкою	4.—	зол.
2 річники	24	„ 7.50 „
3 „	36	„ 10.00 „
4 „	48	„ 12.00 „
5 „	60	„ 15.00 „
6 „	72	„ 17.00 „

Тим, що купують у Видавництва всі 6 річників Самоосвіти,
 тому дарує Видавництво 10 книжок «Найкращих Оповідань
 Самоосвіти» вартості 2.25 зол., та ще одну книжку вартості
 2 зол. Для заграниці ціна тасема, тільки на пересилку пош-
 тову дочисляється по 1 зол. за кожний річник.

Хто купує 6 річників, той може вислати зовдаток 10 зол.,
 а решту 7 зол. на місячні сплати, по 1 зол.

Адреса:

«САМООСВІТА», Львів, Міцкевича 7, Конто П. К. О. 500.872.

Передплачуйте одинокий, багато ілю-
 стрований часопис-журнал для україн-
 ських родин

„НЕДІЛЯ“

«НЕДІЛЯ» виходить уже 7-ий рік що тижня в обемі 12—16
 стор. друку, великого формату, а тисячі читачів з усіх шарів
 української суспільності засвідчують наглядно про її
 популярність.

«НЕДІЛЯ» приносить багато актуального матеріалу та від-
 зеркалює безсторонно сучасний дійсний стан політичного
 і громадянського життя українського Народу на усіх його
 землях та на еміграції.

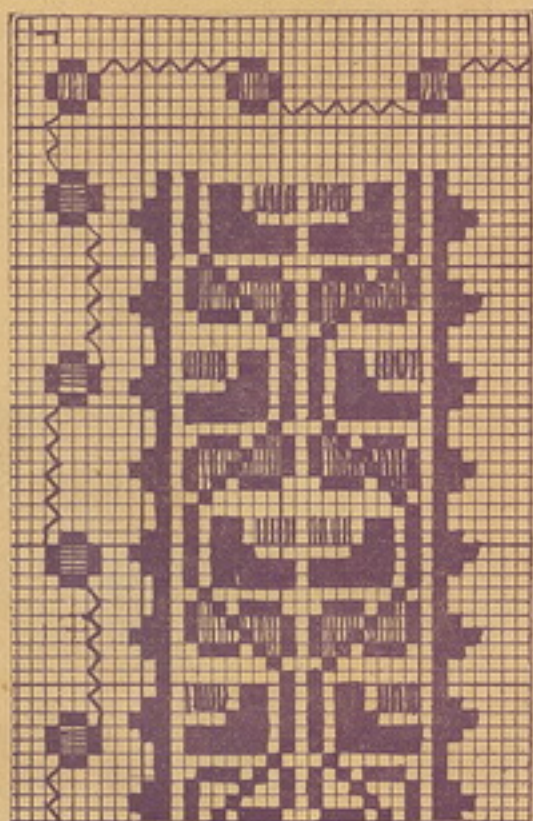
«НЕДІЛЯ» дає щотижневий огляди політичного та господар-
 ського життя всього світу, розглядаючи важніші його про-
 блеми в окремих, основно опрацьованих статтях.

«НЕДІЛЯ» маючи що найкращих кореспондентів та співро-
 бітників в краю та заграницею, приносить щотижня цікаві
 статті з усіх ділянок людського знання, науки, техніки,
 історіографії, мемуаристики, мистецтва і т. д. Цікаві ко-
 респонденції з далеких країн, описи подорожей і заточен-
 ців на нашій еміграції, тримаючи читача у постійному заці-
 кавленні і контакті з тим, що деться в світі.

«НЕДІЛЯ» веде постійні, домашньо-лікарський, сільсько-
 господарський, жіночий та правний порадики а для роз-
 ваги своїх читачів поміщує постійні, зразково опрацьовані
 кутики: загадковий, шаховий та гумористичний. Зокрема
 спорт, театр, кіно, радіо, новітня техніка знаходять в «Неділі»
 належну увагу та зрозуміння.

Передплата річно 14.— зол., піврічно 7.— зол., чвертьрічно
 3.50 зол., місячно 1.20 зол. За границею 3 ам. долари.

Адреса Редакції й Адміністрації: Львів, Ринок 16. II
 Тел. 29-41.

УВАГА!

Велика обнижка цін на нитки, полотно і панаму!

ПОЛОТНО, пригоже на хоругви, кремове, шири-
роке на 150 см. 5.70 зол.

КАНВОВЕ ПОЛОТНО, догідне на фелони, шири-
роке на 160 см. від 7.50—9.25 зол.

НИТКИ до вишивання, марки С.М.С., всі краски
потрібні до наших узорів:

С. М. С. у клубках 55 сот.

С. М. С. у мотках 18 сот.

ШОВИ до шиття в усіх відтінках.

БАВОВНА до цювання.

Адреса:

КРАМНИЦЯ У. Н. М. Лєвіа, ул. Костюшки 1.

Найвизначніша повість останніх літ

„ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ“

вже появилася як другий том «Волині» в Видавництві «Дзвони» у Львові. Повість «Волиня» здобула першу наго-
роду на літературнім конкурсі, дістала найкращі рецензії
всіх українських літературних критиків, зєднала собі небу-
валу в нас досі симпатію читачів, виділила автора в ряди
найвизначніших українських повістярів. «Війна і Революція»
ще досконаліша від I. тому «Волині» під зглядом форми
і змісту. Це величаве епопея світової війни й визвольних
змагань, написана з великим мистецьким талантом. «Війна
і Революція» творить цілість і можна читати її без
I. тому «Волині».

ЦІНА 4.50 Зол.

Замовлення і гроші слати на адресу: Видавництво «Дзвони»,
Львів, вул. Японська 7. II. з зазначенням «на В. і Р.». Хто
замовляє прямо в Видавництві, не платить порта.

КНИГОЗБІРНЯ ВІСТНИКА

Вже вийшло найновіше число Книгозбірни «Вістника»

Д. ВАРНАК

ДАНІЕЛЬ О'КОННЕЛЬ

трибун зеленого ірландського острова, один з піонерів, які
вели свій нарід до незалежності від Англії, головний бо-
рець за еманципацію католиків. Ціна 1 зл., передплатники
«Вістника» — платять половину.

Зголошуйтеся на кольортерів. Хто заплатить готівкою за 7
книжок — вишлемо 10.

Адреса: Чарнецького 26 м. 21. Чековеkonto 500.371.

Остання збірка поезій Е. Маланюка «ЗЕМНА МАДОННА» —
IV. книга лірики. Видавництво «Київ», ціна зл. 2.—.

Замовляти: Львів, Чарнецького 26, м. 21, «ВІСТНИК».